

Koray Çalışkan

koray.caliskan@radikal.com.tr

Suriye'de Irak'a benzer bir gidişat var. Olan biten yanlış anlaşılıyor. Basit denklemlerle tahlil edilip basit müdahalelerle halledilmek isteniyor.

Irak işgali öncesi günlere döndük. Saddam'ı devirmeye yeminli yeni muhafazakâr Bush ve kurduğu koalisyon, dünyanın en karmaşık ülkelerinden birini dünya tarihinin en basit ve yanlış ilkelerine dayanarak tarif ediyordu. Saddam gidecek, Irak'a ve bölgeye barış ve demokrasi gelecekti. Irak'ta neler olduğuyla kimse ilgilenmiyor, mesele iki yönüyle değerlendiriliyordu. Askeri müdahale olmadan Irak demokratikleşemeyecek, bunun için de BM marifetiyle bir askeri operasyon gerekecekti. Saddam gider gitmez, Iraklılar kollarını açıp koalisyonla sarmaş dolaş bir demokrasi kuracaktı.

Olmayacak, dedik. Nedenlerini anlattık. O zaman askeri müdahaleyi savunanlar ortaya çıkan rezaletten sonra bir süre Ortadoğu hakkında yazmadılar. "Irak'a dalalım" korosunun birkaç solisti bugün yine aynı argümanlarla farklı bakanların yanında aynı şarkıyı söylüyor.

Neden olmaz?

Suriye'yi Türkiye'de en iyi tanıyanlardan biri Seda Altuğ'dur. Birikim'in son iki sayısında meseleyi güzelce özetliyor: Jeostratejik bakış açısı basitleştirerek düşünür, çünkü mesele anlamak değil, çıkara uygun bir şekilde müdahale etmektir. Siyaset bilimine değil, siyasi yatırımı olan bilime yakındır.

Bunu yapmak için basit denklemler kurar. Irak'ta olduğu gibi Suriye'de de meselenin içyüzünü sadeleştirerek anlar, anlatır. Bir tarafta özgürleşmek için dışarıdan destek bekleyen halk, diğer tarafta Rusya gibi ülkelerin desteğiyle ayakta kalan bir diktatör. Meseleyi böyle görür, gösterirseniz, sonuç belli değil mi?

Hadi girip kurtaralım!

Mesele öyle değil. Öncelikle Suriye'de muhalafet ve iktidarın çevresindeki koalisyon yamalı bohça gibi, dışarıdan iki basit kamp şeklinde tarif edilenden çok daha karmaşık. Suriye dışından bazen Türk bayraklı yaka iğneleriyle Suriye'de ne olduğunu anlatan diasporanın Suriye içiyle çok az alakası var. Aynı Irak savaşı öncesi 10 yıldır Irak'a adımını atmadığı halde neler olacağını anlatanlar gibi...

Müslüman Kardeşler'in Suriye'deki gücü de abartılıyor. Bölgesel olarak güçlü oldukları yerler mevcut. Ancak örgüte karşı muhalafet azımsanmayacak güçte. Sol, sosyalist, sosyal demokrat muhalafet ise tabanda örgütlü. Ne Esad'a ne de İslamcılara yakın. Özetle, bizim basında bir tarafta Nusayri diktatör ve destekçileri, diğer tarafta zulüm gören kaynaşmış bir zümre olarak Suriye halkı tasviri yanlış.

Ne olacak o zaman?

Irak dönemini anımsayın. ABD, "Demokrasi mi gelsin, yoksa Saddam yurttaşlarını öldürmeye devam mı etsin" diye soruyordu. İki fena olasılık arasında seçim yapmak gerekiyordu. Saddam bir diktatördü. Tamam. Peki, o pire için yakılan yorgana değdi mi? Nüfusun % 5'i öldü. % 20'si yaralandı. Ülkenin % 100'ü yıkıldı. Hâlâ kaos, hâlâ acının vatani.

Suriye'de de benzer bir gidişat var. Olan biten yanlış anlaşılıyor. Basit denklemlerle tahlil edilip basit müdahalelerle halledilmek isteniyor. O zaman basit bir sonuca ulaşılabilecek.

Demokrasi dışarıdan gelen bir şey değildir. Esad ülkeyi tek başına idare etmiyor. 8.000 kişiyi tek başına öldürmüyor. Tahmin edildiğinden çok daha güçlü bir koalisyonla kurduğu diktatörlüğü, o rant devletinden geçinenlerle yeniden üretiyor. Askeriye çözülmüyor. Beş-altı kent dışında ülkeye sükûnet hâkim. Rusya yumuşak diplomasiyle sorunu çözmeye ve Suriye üzerindeki baskıyı kaldırma yolunu seçiyor.

Bu noktada gidişat o ki Türkiye ortada kalıyor. Keşke “Rejimi değiştireceğiz, himayemizdeki yumuşayan Müslüman Kardeşler’in yönettiği Suriye modeline yardımcı olacağız” tutumuna bu kadar erken angaje olmasaydık. Çünkü görünen o ki Suriye’deki gerçek demokratların ve mücadeleyi tabanda örgütleyenlerin de güvenini yitiriyoruz. Irak öncesi savrulan ABD’nin bir minik versiyonuna dönüşüyoruz. Hem de ABD dahi itidal ve sükûnet çağrısı yaparken... Suriye bir iç savaşa doğru sürüklenirken yapılacak hâlâ birçok şey var. Ama önce doğru anlamaya başlamak lazım.